Periodisk programevaluering av tverrfaglige bachelorprogrammer i

Internasjonale studier (INTER)

Kultur og kommunikasjon (KULKOM)

Offentlig administrasjon og ledelse (OADM)

Utviklingsstudier (UTV)

Oslo, desember 2020

Mandat og informasjonsgrunnlag

Evalueringskomiteen har foretatt en helhetlig vurdering av hver av de fire bachelorprogrammene. Komiteen har blitt bedt om å komme frem til tiltak som sikrer og styrker programmenes kvalitet, med særlig fokus på utvikling heller enn kontroll/tilsyn.

Fakultetet har bedt komiteen vurdere programmene mot hverandre i forhold til hvordan utfordringer med tverrfaglighet er løst. Det er videre presisert at fakultetets strategiske plan og målsettinger skulle være retningsgivende for panelets vurderinger. Mandatet framhever særlig tre områder: *studier skal utdanne for avanserte oppgaveløsninger innenfor et vidt spekter av arbeidsområder; fakultetet skal utdanne kandidater som er ettertraktet i arbeidsmarkedet; og, kandidatene skal ha en tilfredsstillende mulighet for videre masterstudier.* Komiteen har blitt bedt om å foreta en samlet vurdering om *målene for programmene slik de er beskrevet i programplanen er oppnådd, om de er godt formulert og om de er hensiktsmessige, samt foreslå hvilke tiltak som bør gjennomføres for å forbedre studieprogrammene.* I tillegg til dette ønsket fakultetet en særlig vurdering av rammebetingelsene ved UiO: *a) vurdere om det forhold at de enkelte fakulteter/enheter har anledning til å stenge sine emner for andre programstudenter, er en faktor som virker inn på situasjonen ved det enkelte tverrfaglige studieprogram; b) vurdere hvor integrert studieprogrammene er når det gjelder reell tverrfaglighet.* Komiteen skal også gi en anbefaling om studieprogrammets videreføring, endring eller nedleggelse.

Komiteen har brukt følgende dokumenter og tall som grunnlag for evalueringen: selvevaluering fra alle fire programmene, info om søkere og rekruttering, data fra Studiebarometer og kandidatundersøkelse, informasjon om studieprogrammene og programplan på nettsidene, samt informasjon fra eksisterende evalueringer og dokumentasjon. I tillegg har komiteen intervjuet ansatte/studieprogramledere, instituttledelse, og et utvalg studenter (ofte med erfaring fra programrådene) for hver av de fire programmene. Komiteen har ikke intervjuet instituttledere fra enhetene som bidrar i programmene, men som ikke er vertskap. Omfanget for evalueringen legger ikke til grunn at slike intervjuer skal kunne inngå i evalueringen, men komiteen vil likevel anbefale at dette sikres og tydeliggjøres ved fremtidige evalueringer av tilsvarende studieprogram.

Komiteen har bestått av Mari Elken (førsteamanuensis II, LINK/UiO), Marit Haldar (professor, OsloMet), Maja Feng Mikalsen (student, UiO), Asbjørn Røiseland (professor, OsloMet) og Henrik Thune (direktør, NOREF), med Mari Elken som komiteens koordinator. Hele komiteen står samlet bak vurderingene og anbefalingene som er presentert i dette notatet.

Komiteens vurderinger og anbefalinger presenteres under følgende overskrift: (1) generelle kommentarer, (2) rammebetingelsene, (3) mål og måloppnåelse, (4) kandidatenes videre muligheter, (5) tverrfaglighet; og (6) anbefalinger om studieprogrammenes framtid.

Generelle kommentarer om de fire studieprogrammene

Komiteens oppfatning av de fire bachelorprogrammene er at disse er generelt, men på ulikt vis, solide og gode studieprogram der det arbeides aktivt med kvalitetsutvikling. Det framstår også at det har

vært en positiv utvikling rundt enkelte utfordringer som programmene tidligere har hatt (stabilitet blant ansatte, koordinering, helhet i studieprogrammet osv.). Det framstår som programrådene ved alle fire program er ganske aktive og framoverlente.

Alle fire studieprogram kjennetegnes av aktive studentmiljøer med engasjerte programutvalg. Gode studenter og godt studentmiljø nevnes i samtidige intervjuer. Komiteen mener dette er en styrke for alle de fire programmene og noe som bør støttes og satses på i videre arbeid med studieprogrammene.

De fire programmene har flere likhetstrekk: – Alle driftes fra enheter som befinner seg i et disiplinorganisert fakultet; alle fire program inkluderer både tverrfaglige elementer og spesialiseringer; og de er programmer som generelt framstår som attraktive til søkere. Det er likevel også noen ulikheter i måten tverrfagligheten løses på programnivå og i hvilken grad programmene har blitt påvirket av endringer i deres organisatoriske kontekst.

Generelt framstår det som om alle fire programmer har en relativt tydelig plass i de instituttene de er plassert i, og det er støtte i instituttledelsen til å drifte slike programmer. Det er likevel både organisatoriske og administrative forhold ved Universitetet i Oslo som gjør det komplekst å drifte tverrfaglige studieprogrammer. Samlet sett vil komiteen framheve at det å drifte tverrfaglige programmer er noe som krever tydelig prioritering fra institusjonens side. Etter det komiteen har observert er det fire forhold som er sentrale: tilstrekkelig stabilitet, tydelig eierskap, helhetstenking og at programmene klarer å bygge en tydelig identitet. Disse fire kriterier underbygger komiteens vurdering av programmene.

Rammebetingelsene ved UiO

Det å drifte tverrfaglige programmer er noe som bør ha tydelig forankring i fakultetets prioriteringer. Det innebærer også at det må skapes gode organisatoriske rammer for å drifte tverrfaglige studieprogrammer på en hensiktsmessig måte.

De tverrfaglige programmene var tidligere plassert på fakultetsnivå, men ble noen år tilbake flyttet til instituttnivå. Fra fakultetets side er det forståelig at det ønskes at den faglige virksomheten skal driftes på instituttnivå. Selv om endringen skjedde for en del år siden og begge instituttene har eierskap over disse tverrfaglige programmene, er det likevel visse ulikheter i hvilken grad disse programmene er knyttet til sentrale deler av fagmiljøene ved instituttet. For eksempel, INTER og OADM virker å ha veletablerte tilknytninger til sentrale fagtradisjoner innen statsvitenskap. Ved ISV framheves det også at det er en styrke at programmene er nærmere forskningen og fagmiljøene på området. For KULKOM og UTV er denne koblingen til et mer avgrenset og mindre kjernemiljø ved ISS – og det kan framstå som instituttets eierskap over programmene er noe mer avgrenset. Flere informanter antyder at programmene er mindre kjent blant andre ansatte, selv om det er en betydelig andel studenter som tar de tverrfaglige bachelorprogrammene. Dette skaper ulik dynamikk for de fire programmene med tanke på eierskap lokalt. Her mener komiteen imidlertid at det også er en balansegang – selv om tydelig lokalt eierskap er noe som komiteen mener er svært viktig, er det også viktig å balansere dette så enkeltdisipliner ikke blir for dominerende i et tverrfaglig program.

I 2018 endret SV-fakultetet budsjettmodellen og systemet ble gjort mer gjennomsiktig. I den nye modellen får instituttene som bidrar til et tverrfaglig program en andel av både studieplassinntekter og studiepoenginntekter. Dette kan oppleves som noe urimelig, da vertsinstitutter har merarbeid knyttet til koordinering av de tverrfaglige programmene, men i mindre grad opplever at dette blir godtgjort gjennom den nye finansieringsmodellen. I ytterste konsekvens kan det argumenteres for at budsjettmodellen skaper insentiver for *ikke* å samarbeide med andre enheter når en har en koordinator-funksjon fordi samarbeid i praksis betyr at programmet får mindre ressurser. Så langt har dette ikke redusert samarbeid. Selv om dette trolig ikke er en intendert konsekvens av modellen, er det noe komiteen mener fakultetet bør være oppmerksom på.

Når det gjelder generell ressurssituasjon, framstår det som om ISS og ISV har kommet noe ulikt ut av den nye budsjettmodellen. Ved ISS framstår det som om omleggingen har resultert i budsjettkutt og en gjennomgang av aktiviteter ved hele instituttet. Redusert seminarundervisning er en av konsekvensene av denne omleggingen. Ved ISV framstår det som om konsekvensene var noe mindre synlige og ressurssituasjonen beskrives heller som stabil og god. Det framstår også som om det er en mer pragmatisk og akseptert prioritering rundt ressursfordelingen i utdanningen – det er store og forholdsvis forelesningstunge kull på bachelornivå (noe som skaper praktiske/logistiske utfordringer for organisering av seminarvirksomhet), noe som frigjør ressurser til seminarundervisning senere i studieløpet.

Komiteen har særlig vurdert situasjonen med at emner kan bli stengte, og om dette har hatt konsekvenser for de tverrfaglige programmene. Også her virker det som om situasjonen ved de fire programmene er ulik. Hverken ved INTER eller OADM har dette vært noe særlig problem så langt. I tilfeller hvor dette har skjedd har det ofte handlet om valgemner – og studentene har enkelt kunne erstatte emnene med noe annet. KULKOM har erfart lukkede emner, for eksempel da Institutt for medier og kommunikasjon gjorde et bevisst valg om å stenge et medievitenskapelig emne. Det virker som om problemene kan særlig oppstå når spesialiseringene er særlig avhengige av spesifikke emner.

Komiteen erfarer at koordineringsutfordringer også kan skje ubevisst. Dette kan særlig skje når sentrale personer i administrasjonen eller blant de faglige ansatte skiftes og de nye personene ikke er kjent med avtaler og praksiser rundt de tverrfaglige programmene. Selv om det finnes formaliserte avtaler mellom instituttene, er ikke disse alltid godt kjente. Andre programmer beskriver også utfordringer når emner flyttes mellom semestre. Som en konsekvens får tverrfaglige studieprogram en betydelig koordineringskostnad, noe som igjen kan skape disinsentiver for større endringer i studieprogrammene.

Samlet sett er komiteens vurdering at det er tydelig at de fire tverrfaglige programmene har åpenbare ekstrakostnader i form av økt koordinering og administrasjon. Ved ISV framstår det som om eierskapet er mer tydelig forankret i eksisterende fagmiljøer, mens det ved ISS er viktige sentrale personer og en mindre kjerne som har utviklet og drifter programmene. Programmene er avhengig av en høy grad av stabilitet i personale over tid – både administrativt og blant lærerressursene. Ved alle fire program framstår det som om det jobbes kontinuerlig med dette, og flere nevner også at det har blitt mer

stabilitet den siste tiden, og at det har vært en forbedring i koordineringsarbeidet. Det virker likevel som om denne stabiliteten er noe som kan være vanskelig å styre og sikre over tid. Her er det en balansegang: drift av programmene bør ikke være for avhengig av enkeltpersoner, samtidig bør ikke ansvaret pulveriseres mellom for mange personer og roller.

På bakgrunn av overnevnte anbefaler komiteen:

- Fakultetet må skape gode rammer for å drive tverrfaglig. KULKOM og UTV er i mindre grad enn de to øvrige tverrfaglige programmene forankret entydig i ett institutt og fagmiljø. En slik forankring forenkler både administrasjon og gjennomføringen av programmene. Fakultet bør ta høyde for denne strukturelle forskjellen mellom programmene: instituttenes arbeid med driften må støttes slik at det å drive tverrfaglig ikke har merkostnader for instituttene; og dersom fakultetet ønsker tverrfaglige programmer må det også finnes konkrete insentiver til dette.
- Programlederfunksjonen bør ytterligere styrkes og tydeliggjøres. Jo mer fordelt programmet er mellom ulike enheter, jo mer utfordrende blir programleder-rollen. Ildsjeler kan skape kontinuitet og sikre at ansvaret ikke pulveriseres, men det gjør programmene også sårbare over tid.
- Fakultetet bør vurdere å etablere et felles «programansvarlig-nettverk» for tverrfaglige bachelorprogrammer (og eventuelt masterprogrammer) ved fakultetet. Et slikt nettverk vil være egnet for å diskutere og finne fram til løsninger på konkrete driftsutfordringer, og kan også gi gode innspill til strategier og felles kriterier og rutiner relatert til fakultetets tverrfaglige programmer.

Målbeskrivelser og måloppnåelse

Alle de fire programmene har definert kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som studentene skal ha opparbeidet gjennom studieprogrammet. Her kan tverrfagligheten også skape enkelte utfordringer for presise beskrivelser på programnivå, gitt at studentene fra programmet også vil ha til dels ulik kunnskap og kompetanse, avhengig av hvilken spesialisering de har tatt. Komiteen mener det er enkelte uklare beskrivelser som i liten grad kommuniserer kandidatenes spesifikke kompetanse, og at noen av beskrivelsene framstår som potensielt overambisiøse på bachelornivå, for eksempel knyttet til holdninger, kritisk tenking eller evne til å ha overblikk over flere disipliner og tverrfaglige forskningsfelt på en helhetlig måte. Det er dermed uklart om beskrivelsene gir entydig informasjon til potensielle studenter, framtidige arbeidsgivere og andre interessenter om hva kandidatene vet og kan etter endt studium.

Komiteen oppfatter at alle de fire programmene er opptatt av å jobbe med kommunikasjon og informasjon. I noen av programevalueringene av KULKOM virker det som om enkelte studenter har hatt litt andre forventninger til programmet, for eksempel at programmet er mer teoretisk enn forventet. Det er bra at programmet jobber aktivt med kommunikasjon utad. Komiteen mener at dette er viktig arbeid for alle de fire programmene og noe som bør anses som kontinuerlig arbeid som skjer i sammenheng med videre utvikling av programmet (dvs. tydeliggjøre «hvem blir du / er du»). Et

tverrfaglig utdanningsprogram er mindre kjent i arbeidslivet og generelt enn disiplin- og profesjonsutdanninger. Det er derfor viktig at studentene som velger programmet har realistiske forventninger til hva programmet er (og ikke er) og hvilke muligheter graden gir etter endt utdanning.

Alle de fire programmene rekrutterer bra, og for eksempel INTER rekrutterer studenter med svært høy snitt. Ved noen av programmene, særlig ved INTER og til dels ved OADM, fikk komiteen inntrykk at god inntakskvalitet i seg selv også kan bli en kvalitetsmarkør. Dette er selvsagt viktig del av utdanningskvalitet. Men, det kan også bety at utdanningsinstitusjonen kan hvile på at svært gode studenter klarer seg nærmest uansett, siden de driver hverandre videre gjennom studiene. Det er viktig at alle de fire programmene etterstreber kontinuerlig kvalitetsutvikling. Et sentralt spørsmål bør være om programmet legger til rette for at studentene kan oppnå det læringsutbytte de skal få etter endt utdanning på best mulig måte (innen de rammene programmene har).

Helhet og sammenheng er noe som ofte framheves som en viktig del av å utvikle god kvalitet i studieprogrammene. Dette gjelder både faglig innhold, men også måten studentene introduseres til ulike undervisnings- og læringsformer over tid og horisontal koordinering av emnene i et enkeltsemester. Her skaper programstruktur noen iboende og kanskje til dels uløselige spenningsmomenter, da disse programmene har enkelte «egne emner» samtidig som de også er avhengig av bidrag fra andre institutter. Det betyr at diskusjoner om helhet og sammenheng blir avgjørende viktig for disse programmene. Ved alle fire programmene fikk komiteen inntrykk at det er betydelig arbeid som har blitt lagt ned for å skape faglig helhet i programmene – dette ble framhevet i selvevalueringen og også i intervjuene. Mye av dette arbeidet ligger i de tverrfaglige emnene. Men, programmene kunne i enda større grad vurdere og ta høyde for hvordan spesialiseringene bidrar til helheten. Ved enkelte tilfeller fikk komiteen inntrykk av at spesialiseringsemnene i større grad ble «outsourcet» til andre institutter og ble ansett som noe som programmet i mindre grad hadde råderett over. Selv om dette er på mange måter tilfellet da det er de instituttene som eier disse emnene, kunne diskusjoner om helhet og sammenheng i enda større grad også inkludere spesialiseringsemnene og hvordan de samlet sett bidrar til de overordnede læringsmålene. Diskusjoner om helhet i studieprogrammet bør også inneholde en diskusjon om undervisnings- og læringsformer i hele programmet, det vil si både egne emner og det som skjer i spesialiseringene. Det er forståelig at dette er vanskelig koordineringsarbeid, men det er også viktig arbeid.

Komiteen vil også framheve betydningen av varierte undervisningsformer som en viktig premiss for at studentene skal oppnå det intenderte læringsutbyttet. Valg av undervisnings- og læringsformer bør knyttes til helhetlig tenking om hele studieprogrammet og hvilke kunnskap og ferdigheter studenter skal ha etter endt utdanning. Bruk av varierte undervisningsformer inkluderer selvsagt gode forelesninger, men disse bør kombineres med andre, mer studentaktive læringsformer. Den mest brukte formen for å aktivisere studentene ved disse fire programmene er seminarer. Her mener komiteen at det er uheldig at seminarvirksomheten ved ISS har blitt kuttet som følge av ressursmangel. Komiteen observerer at noen av programmene har eksperimentert med ulike pedagogiske opplegg i egne emner (for eksempel: flipped classroom i UTV-studier, case-basert-læring i OADM) med større

eller mindre hell. For at det skal bli vellykket, er det viktig at lærerne er fortrolige med de pedagogiske virkemidlene de tar i bruk.

Det ble påpekt at programstrukturen også kan skape konkrete utfordringer for undervisningen. Det kan være utfordrende for både studentene og ansatte at studenter fra de tverrfaglige emnene deltar sammen med disiplinstudentene. I enkelte emner betyr der at emnene er faglig vanskelige for studentene (ett eksempel som ble framhevet er «ECON-emnene» ved INTER programmet), at emnene kan komme i en ugunstig rekkefølge (sosiologifag for KULKOM) eller at studentene kan oppleve å forsvinne litt blant store kull med disiplinstudenter. For undervisere kan det også være utfordrende å tilpasse undervisningen til studenter med svært ulike forutsetninger. Dette igjen framstår som noe som krever oppmerksomhet fra programrådene.

Selv om alle de tverrfaglige programmene uttrykker bekymringer for frafall, har komiteen merket seg at sammenlignet med fakultetets disiplinprogrammer er ikke dette et fremtredende problem. Frafall ligger rundt eller under snittet. Likevel mener komiteen det er viktig å ha kontinuerlig oppmerksomhet på temaet frafall. Egne frafallsundersøkelser og konkret arbeid med å identifisere studenter i faresonen framstår begge som gode tiltak her.

Når det gjelder internasjonalisering, framstår det også som programmenes struktur legger enkelte føringer for studentutveksling, og det kan oppstå spenning mellom utveksling og kravene om å ta spesialisering. For KULKOM krever bl.a. Psykologisk institutt spesialiseringspoeng for å kvalifisere for masterprogrammer i psykologi, noe som gjør utveksling mer utfordrende. En lignende situasjon oppstår også for INTER, der spesialisering innen juss eller økonomi krever relevante emner (ikke frie emner) for å få opptak til masternivå, noe som reduserer studentenes muligheter til å reise ut.

På bakgrunn av overnevnte anbefaler komiteen:

- En kritisk gjennomgang av læringsmål for å identifisere om de samlet sett kommuniserer bra til studentene og til omverden, og hvordan de ulike emnene og delene av studieprogrammet samlet sett bidrar til at studentene ved endt studium har oppnådd disse læringsmålene.
- Selv om komiteen har merket seg at det jobbes aktivt med å forbedre informasjon om studienes profil og innhold, vil komiteen peke på at dette arbeidet må anses som kontinuerlig, så studentene har en god forståelse for hva studiene tilbyr.
- Å ha større oppmerksomhet på å diskutere programmenes overordnede pedagogisk design – særlig i lys av programstruktur som består både av egne emner og emner fra andre institutt. Komiteen anerkjenner at dette er komplekst koordineringsarbeid, men det er nødvendig for å kontinuerlig jobbe med helhet og sammenheng i programmene.
- Programmene bør ha et kontinuerlig fokus på undervisning og læring. Dette innebærer fokus på at det brukes varierte undervisningsmetoder og at disse støtter opp under studentenes læring på en hensiktsmessig måte. Programmene kunne også stimulere til mer pedagogisk innovasjon. Å ha gode studenter bør ikke bli en hvilepute. Det er uheldig når det kuttes i seminarundervisning pga. ressursmangel eller fordi det er vanskelig å organisere rent logistisk.

Kandidatenes videre muligheter

Det virker som om kandidatene fra alle fire program stort sett enten studerer videre eller finner seg jobb. Arbeidslivsrelevans er likevel noe som studentene framhever som noe uavklart – dette gjelder både i data fra Studiebarometeret og Kandidatundersøkelse, samt intervjuer. Ved alle fire programmene er det en betydelig andel studenter som ønsker å studere videre på masternivå. Her finnes det imidlertid enkelte nyanseforskjeller og det framstår som at OADM og KULKOM har litt flere studenter som vil direkte til arbeidslivet. Slik programmene er lagt opp kan studentene velge disiplinmastere ved UiO eller andre institusjoner, eller vurdere ulike masterprogrammet i utlandet. Komiteen mener at det også bør diskuteres om det også bør finnes flere tverrfaglige masterprogrammer. Et sentralt spørsmål her er hva slags identitet som bygges gjennom studiene, og hvilken plass disiplinene og tverrfaglighet burde ha i studentenes videre utdanning.

Når det gjelder arbeid med arbeidslivsrelevans, virker det som om det er et tema som har fått mye oppmerksomhet, både på fakultet-, institutt- og programnivå. Fakultetet har bl.a. ansatt en arbeidslivskoordinator, det finnes et karrieresenter og det jobbes med flere ulike tiltak. Men komiteen erfarer at arbeidslivsrelevans likevel er noe som framstår litt diffust, og at god tekning i noen grad ikke er gjennomført i praksis og implementert. Her bør det skilles tydeligere mellom ulike problemstillinger. Handler dette om hvilke kunnskaper og ferdigheter studieprogrammet tilbyr studentene og om det finnes naturlige sektorer og arbeidsplasser for kandidatene? Om studentene selv kan forstå og beskrive sin kompetanse? Eller om at arbeidsgivere kjenner til kandidatenes kompetanse og studieprogrammenes profil og innhold? Det framstår som om arbeidet med arbeidslivsrelevans er lite koordinert, og noe der ulike løsninger og tiltak er av og til løst koplet til konkrete problemer knyttet til arbeidslivsrelevans.

Når komiteen ser på de fire programmene samlet, er det tydelig at studentene har noe ulik faglig tilhørighet og framtidig arbeidsmulighet. Der INTER og UTV studenter framstår å ha noe mer avgrenset tematisk innretning, virker det som KULKOM og OADM er mye bredere. Det tyder på at arbeidet med arbeidslivsrelevans trolig krever noe ulik tilnærming. Studieprogramlederne og forelesere ved KULKOM og OADM bør bevisstgjøre studentene i større grad hva de besitter av relevant kunnskap for arbeidslivet. Dette kan gjennomføres ved at studentene kontinuerlig påminnes om relevant kunnskap underveis i bachelorløpet. I tillegg kan instituttene understreke at det ”brede” fagfeltet kan gi grunnlag for mange ulike yrkestitler og arbeidsplasser i løpet av et karriereløp, med muligheter for bytte av jobb.

På bakgrunn av overnevnte anbefaler komiteen:

- Ha øye for at studentgruppen innad hvert bachelorprogram ikke er homogen. Siden studentene er ulike er det viktig å fortsette å tilrettelegge for at de tar ulike valg etter endt bachelorgrad. Ved å informere om muligheter for direkte overgang ut i arbeidslivet og for videre masterprogram kan fakultetet belyse ulike karriereveier, samt unngå et strømlinjeformet oppsett.
- Ta en kritisk gjennomgang både på fakultets- og programnivå om *hva* utfordringene knyttet til arbeidslivsrelevans handler om, og jobbe mer strukturert, koordinert og systematisk med

spesifikke utfordringer. For eksempel, når er samarbeidet med Karrieresenteret mest hensiktsmessig, når bør ting tas på programnivå, handler det om innhold eller studentenes egen forståelse, osv.

- Fakultetet bør framskaffe mer systematisk kunnskap om videre karriereveier for kandidater fra tverrfaglige bachelorutdanninger, både mht. videre masterstudier (institutt, program, spesialisering) og yrkesliv (type virksomhet, type arbeidsoppgaver).
- I stedet for å kun lage videoer med studenter ute i arbeidslivet, inviter også arbeidsgivere til å beskrive hva de vil ha. Alternativt – besøke ulike arbeidsplasser (i tillegg til å invitere praktikere til å undervise eller holde foredrag).
- Jobbe også med å informere arbeidslivsaktører, informere dem hva kandidatene har å tilby og synliggjøre programmene overfor aktuelle miljøer og potensielle arbeidsgivere utenfor universitetet. Samarbeidet bør i større grad enn i dag anses som en to-veis-relasjon.
- Vurdere om praksisemner er relevant. Det kan ha enkelte praktiske utfordringer, men her kan det også vurderes om praksis kan gjennomføres i grupper, gjennom kortere besøk på flere steder, osv.

Tverrfaglighet

Panelet erfarer at tverrfaglighet defineres på relativt ulike måter i de fire programmene. Ulike aktører har ulik forståelse hva tverrfaglighet handler om, og en faglig-akademisk forståelse, administrativ forståelse og måten studentene adresserer det i sin læringsprosess representerer svært ulike tilnærminger til tverrfaglighet. En heterogenitet av definisjoner er imidlertid helt naturlig og ikke noe komiteen anser som er et problem. Det betyr bare at programmene er tverrfaglige på litt ulike måter.

Alle fire programmene involverer ulike disipliner, men det er variasjon i både hvor veletablert kombinasjon av disse disiplinene er (der OADM framstår som en veletablert kombinasjon også på forskningsfeltet, er KULKOM kanskje en mer uvanlig kombinasjon), og om objektet som kobler disiplinene sammen er mer eller mindre tydelig definert. For eksempel er objektet i KULKOM-programmet mye bredere enn for INTER eller UTV. Begge løsninger er helt legitime, men de skaper ulik dynamikk for programstruktur, koordineringsbehov og eierskap. Selv om alle fire program nå tilsynelatende har forankring i sine respektive institutter, krever de en kontinuerlig satsing. Spesialiseringene kan variere i størrelse. Så langt har ikke dette vært et problem, men spenningene kan øke om det kun er noen få studenter som velger noen av spesialiseringene og dette bli en langvarig trend (for eksempel, sosialantropologi for KULKOM). Dette kan også skape helt konkrete driftsutfordringer på sikt.

Alle de fire programmene tar utgangspunkt i en til dels felles struktur der programmene begynner mer tverrfaglig med en introduksjon og smakebit av ulike disipliner, og en spesialisering senere i studieprogrammet, noe som også åpner for flere muligheter for studentene å ta disiplinære masterprogrammer. Det framstår som om det har vært en tydelig diskusjon om dette og at modellen er et gjennomtenkt valg. Komiteen mener også at det virker som modellen med tre fellesemner i begynnelsen, midten og slutten av programmet virker som et godt grep for å skape tverrfaglig integrasjon i programmet. Her kunne også KULKOM vurdere om det er hensiktsmessig å ha et felles

tverrfaglig emne på andreåret for å tydeliggjøre tverrfaglig progresjon gjennom hele studiet. Det framstår som om de tverrfaglige fellesemnene har en viktig funksjon i å sy sammen programmet, og at det er der studentene tar med seg sine kunnskaper fra spesialiseringene for å bygge noe på tvers. Det kan også være at dette bidrar til å skape et godt studentmiljø som i mindre grad er preget av konkurranse mellom studentene, da de uansett har gjort ulike valg og på den måten i mindre grad konkurrerer med hverandre.

Modellen der studentene begynner tverrfaglig og spesialiserer seg senere finner også støtte blant studentene. Flere av studentene vi har snakket med framhever at det å få en «smakebit» av ulike disipliner er noe som har gjort programmet attraktivt. Det har gjort det enklere å velge en fordypning. Det framhever imidlertid en diskusjon om tverrfaglighet og disiplinfokus i programmene – da programmene *både* skal gi studentene en tverrfaglig kompetanse, samtidig som de får en tydelig disiplinprofil. Et sentralt spørsmål for studentene er dermed hvilken identitet som bygges og om de får et tydelig bilde av «hvem er jeg» etter endt studium.

Alle programmene har en ganske bred tverrfaglig profil, men mange ulike disipliner. Studentene sier det både i intervjuene og fra andre datakilder at det kan være vanskelig å se den røde tråden i begynnelsen. Men, det virker også som enkelte studenter setter pris på utfordringen, en av studentene beskrev at «det er mer givende enn det er vanskelig».

På bakgrunn av overnevnte anbefaler komiteen:

- Fakultetet bør vurdere muligheten for å tilby flere tverrfaglige og instituttovergripende programmer også på masternivå, enten som en påbygning på eksisterende tverrfaglige bachelor-programmer, eller som tverrfaglige masterstudier som rekrutterer fra disiplinbaserte bachelorprogrammer. Fordelen med slike masterprogrammer er at de inviterer studentene til å smelte sammen ulike disiplinære innsikter i et større vitenskapelig arbeid (masteroppgaven), og sikrer på den måten tverrfaglighet i større grad enn hva som er mulig på bachelor-nivå.
- Ved alle fire programmene bør man fortsette å jobbe aktivt med identitetsbygging – vurdere om modellen med tre tverrfaglige emner er noe som er hensiktsmessig for alle, for å skape mer helhet i programmene.
- La programmene være litt ulike med tanke på hvordan de definerer, operasjonaliserer og drifter tverrfaglighet. Programmene har ulike objekt i fokus, og de kan ikke styres etter «one-size-fits-all» prinsipp når det gjelder tverrfaglighet. Det er imidlertid viktig at det jobbes med å ha tydelig profil og kjerne i programmene, og at dette er noe som har kontinuerlig oppmerksomhet.

Videreføring av programmene

Komiteen anbefaler at alle fire studieprogram videreføres. De representerer fire litt ulike, men svært spennende programmer som er gjennomtenkte og attraktive. Samtidig mener komiteen at det finnes en rekke behov og muligheter for forbedringer i tråd med overnevnte anbefalinger.